

Dirk Dewolf – Vlaams beleid voor personen met een beperking

Rotary Club Overijse-Zoniën – woensdag 8 november 2023 – Afrikapaleis Tervuren

Synthese bestemd voor RCOZ als inleiding op de lezing van Centrum Ganspoel

Ganspoel ligt op een kruispunt van verschillende Vlaamse bevoegdheden: onderwijs (Ben Weyts) en de zorg voor personen met een handicap (Hilde Crevits).

De Vlaamse Regering werd en wordt geconfronteerd met een nijpend gebrek aan plaatsen in het bijzonder onderwijs voor kinderen met een beperking. Daarom werd beslist om dit schooljaar 625 bijkomende plaatsen te voorzien in 13 nieuwe scholen voor bijzonder onderwijs en in 12 bestaande scholen. Ganspoel in Huldenberg is één van die 12. Katrien en Sarah zijn beter dan ik geplaagd om u daar nadere uitleg over te geven.

Er zijn niet alleen meer kinderen met een beperking, er zijn ook meer mensen met een beperking in onze samenleving. Daar zijn drie oorzaken voor:

- Ook mensen met een beperking leven langer,
- Meer mensen overleven na ongeval of zware ziekte met beperkingen
- Meer categorieën worden erkend als 'beperking', bijvoorbeeld autisme

Hoe reageerde en reageert de Vlaamse overheid hierop?

In eerste instantie door jaarlijks meer middelen beschikbaar te stellen: momenteel 2.75 miljard euro. En toch blijven wachtlijsten een probleem. Niet uit het oog verliezen: meer mensen dan vroeger dienen aanvraag voor persoonsvolgend budget in.

In tweede instantie door een hervorming van het zorgsysteem. Want er treden niet alleen kwantitatieve wijzigingen op, maar ook nieuwe principes treden op de voorgrond.

Vanaf de jaren 80 en 90 groeide de kritiek op het institutionaliseren (in voorzieningen onderbrengen) van personen met een beperking. Personen met een beperking wilden weg van de betutteling en eisten steeds meer dezelfde rechten als personen zonder beperking. In 2009 werd het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking in het Belgisch Parlement bekrachtigd. Personen met beperking willen zelf kunnen beslissen waar ze wonen en willen volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

Ze willen ook hun zorg zelf kunnen organiseren. Hun zorg inkopen als het ware. Dat vergde een omslag van een instellingsfinanciering naar een persoonsvolgende financiering.

De omslag van een instellingsfinanciering naar een persoonsvolgende financiering in de voorbije jaren vormde en vormt een grote uitdaging voor de gespecialiseerde instellingen die blijf hebben gegeven van dynamiek, elasticiteit en goeie wil!

Toch moeten we voor ogen houden dat zelfzorg en autonomie en zo mogelijk de opvang door familie en vrijwilligers de kern blijft van het verhaal en dat pas nadien de professionele zorg en de zorg in een voorziening in het vizier komt. Maar we mogen dat niet te statisch bekijken: ouders die zelf zorg dragen voor een kind met een beperking moeten kunnen de zorg over dragen – hetzij tijdelijk hetzij permanent- als ze die niet meer zelf kunnen op zich nemen.

In de persoonsvolgende financiering voor personen van wie de beperking erkend is kunnen verschillende instrumenten onderscheiden worden:

1. In een eerste trap is er het zorgbudget van 300 euro per maand vrij te besteden aan de rechtstreeks toegankelijke hulp of gezinszorg of dienstencheques bvb. door kinderen of volwassenen die aan bepaalde criteria beantwoorden. De rechtstreeks toegankelijke hulp (thuis)begeleiding, dagopvang, verblijf in voorziening wanneer de draagkracht wordt overschreden) kan aangeboden worden door voorzieningen. N = 30 000
2. Trap 2: het persoonsvolgend budget (10 000 tot 90 000 euro, gemiddeld 40 000 euro) voor wie intensieve, frequente of gespecialiseerde ondersteuning nodig heeft. De zorgvrager maakt dan zelf (en of zijn mantelzorger) een ondersteuningsplan op, al dan niet door een gespecialiseerde dienst of de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds. In functie van de zorgzwaarte worden drie prioriteitsgroepen afgebakend. De wachttijd voor personen van de groep 1 met de hoogste prioriteitsnoden is weggewerkt. Dat is niet het geval voor prioriteitengroep 2 en 3 (16 000 wachtenden). Kleine 30 000 hebben vandaag een persoonsvolgend budget.
3. Hulpmiddelen die worden gefinancierd door het VAPH : 45 000 personen doen een beroep hierop.
